

Borbély Károly

Az EMBER mértéke

A tanítás-nevelés: művészet.

A művészet pedig kérdéseket tesz fel: *Mit gondolsz az emberről? Miként látod saját magadat? Hát a többiekét? Hol van a helyünk ebben a világban, s mivégre?*

Az alkotás folyamata, s végeredménye is: válaszadás.

Amikor arra gondolunk, milyen nehéz ebben a mai világban élni, a következő gondolatunk az lehet talán: *Mi a mi szerepünk, s mit tehetünk, hogy jobb legyen? Sorra vesszük a lehetőségeket. Hol lehetne elkezdni a jobbítást?*

Bráda Tibor: *Család* (pasztell, farost, 1990)

Bráda Tibor a legkisebb alapegységet – **a családot** – jeleníti meg a művészet teljességében. Férfi, nő, gyermek „szent háromsága” jelenik meg a képen. Az **apa és az anya** kontrapoztos álló helyzete szimmetrikusan kiegészítik egymást. **Olyan tükörképek, amelyek egységükben is egyéniségek maradnak.** A kontrapozt jellegzetessége, hogy ellentétes irányok egymást kiegészítő elmozdulásaiból jön létre egy nyugodt, álló testhelyzet, amely azonban mégsem statikus. A mozgás energiáinak dinamikus egyensúlya alkotja erővonalait. A szülők testhelyzetei így lesznek a nyugalom és a mozgás – az élet - aktivitásának megjelenítői. E két alak körvonalainak egymásra válaszolható, egymással kommunikáló, egymást harmonikusan teljessé tevő játéka, beszédes megfogalmazója a család lényegének. A férfi és a nő ruhájának színei is összekapcsolódnak, átlósan válaszolhatnak egymásnak és finom kontrasztjukkal is kiegészítik egymást – ahogy a két szerep is az életünkben. **A férfi és a női szerepeket nem csak a mozdulat, a vonalak játéka, forma és a szín kapcsolja össze, hanem természetesen a tartalom is.** *Az apa* hangszerével *a mindig újjáéledő és folyamatosan hullámzó életet, a múltó időt, az örök küzdelmet jeleníti meg.* A művész munkáját, elhivatottságát. *Az anya a teremtő, védő, gondoskodó, akibe a kisgyermek kapaszkodik.* Anyához fűződő viszonyunk mindig közvetlenebb, erősebb. Más típusú szálakból fonott. Összetartozás, összefonódás, harmónia és biztonság. Ezek a fogalmak jutnak eszünkbe mindjárt a kép láttán. **A művész harmónia és szépség iránti elkötelezettségéről muzsikál ez a mű.** Egyben arra is figyelmeztet, hogy ez az idill mélységesen hiányzik ma sokunk életéből. Ideje lenne visszatérni hozzá. De hogyan?

Magyarországon a rendszerváltást követően több mint kétfélmillió ember vált munkanélkülivé. Családok tömegeiben rendült meg az élet alapvető biztonsága. Sokan váltak hajléktalanokká, mások az adósság rabszolgaságába süllyedtek. A pszichiátriai betegségek száma megduplázódott és felmérhetetlen, hogy mennyi embert sújtott – és kínoz ma is - a depresszió. A családokat terhelő feszültségekre a gyermekek is érzékenyen reagálnak. Megrendült biztonságérzetük különféle viselkedési zavarokban, iskolai agresszióban mutatkozott meg. *Jelenleg sok általános, iskoláskorú gyermek küzd pszichés problémákkal. Az iskola, a pedagógus terhei ezért súlyosan megnövekedtek. A problémát nehezíti még, hogy a szülők viszonyulása is merőben megváltozott, egyre gyakoribb a „fogyasztói” szemlélet.* Nem „partnerek” már a gyermek nevelésében, hanem sok esetben inkább opponensek. Úgy gondolják, hogy az iskola „szolgáltató”, ők pedig „fogyasztók”, akik a pénzükért csak követelhetnek.

A pedagógus kezében nagyon kevés eszköz van ahhoz, hogy ezt a súlyos helyzetet kezelhesse.

Talán kevesen gondolnak rá, micsoda erők vannak a képi kifejezésben. Gyógyító erők ezek. A gyermekeink még ösztönösen élnek vele, amikor játékaikban, rajzaikban, festményeikben értelmezik a világot és feldolgozzák, kifejezésre juttatják az őket ért élményeket. A pozitív élményeket megerősítésként újraélik, a negatív élmények feszültségtartalmát pedig levezetik az alkotásaikban.

Amikor alkotunk, az érzéseink, gondolataink materializálódnak – festékfoltok, formák, színek, érintések nyomaivá lesznek a papíron. Tudatos és ösztönös gesztusok fantasztikus kombinációja minden alkotás. Egyenesen a lelkünk mélyéből tudósítanak. A kép olyan dolgokat fejez ki a maga nonverbális módján, amiket nem tudnánk elmondani, mert „kép”-

telenek vagyunk rá, vagy mert nincsenek is hozzá szavaink – de a lelkünket nagyon mélyen foglalkoztatják. És még valami más fontosat is tesz velünk **az alkotás: feszültségeket old bennünk. Gyermekben és felnőttben egyaránt.**

Ami segít kifejezni a szavakkal kimondhatatlan érzéseket és levezeti a feszültségeinket, az indulatainkat – az gyógyít. Az alkotás folyamatában tehát megkönnyebbül a lélek. Az elkészült kép viszont, mint megfogható tárgy, a környezetünk egy új elemeként – szembesít minket saját érzéseinkkel, eddig ki nem mondott gondolatainkkal. Ez a szembesítés, találkozás ráismerésekhez, felismerésekhez segíthet bennünket, utakat mutathat nekünk, amerre továbbléphetünk. Vagyis az alkotás, mint folyamat és a kép, mint a lélek tárgyasult darabkája – az önismeretünket is gazdagítja, neveli. **A művészet gyógyító, segítő erejére nagy szüksége van a jelenlegi iskoláknak is.** Az iskolai agresszió, a feszültségoldás leghatékonyabb eszköze a művészet lehet, ha alkalmazzák.

A tanítás alkotás, az alkotás tanítás. A kettő együtt és soha el nem választhatóan. Mint az élet egy megbízható, állandó belső iránytűje által pályán tartott nagy ívű repülés. Nem tévedhetünk el, mert saját rendszerünk készlet, állít pályára és az ő belső hangjaira hallgatva fogalmazzuk meg, rajzoljuk fel az irányokat.

A képzőművészet a maga módján, a szépség közvetítésével, mind gyakoribb átélésének lehetőségével az életet jobbító, s a lelkeket gyógyító erőként létfontosságú szerepben jelenhet meg a következő időkben.

A művészet: kérdésfeltevések és válaszok végtelen sora, rátalálás. A szellem játéka. Emberi-egységnyi létünk megértésének kísérlete, az igazság örök keresése.

**A művészet: tanítás. Valami szebb életre nevelés a szellem esztétikumával.
Termékeny érintés.**